

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»

Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції
з міжнародною участю

**“ДОСЯГНЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ
ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ
СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО
ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ
(ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ) НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ”,**
присвяченої 160-річчю з дня народження І. Я. Горбачевського
(з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою
відеоконференц-зв'язку)

15-16 травня 2014 року
м. Тернопіль

ЧАСТИНА 2

Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2014

УДК 614.253.52 (07.07)

Відповідальний за випуск: проф. І. Р. Мисула

“Досягнення і перспективи впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України”, присвяченої 160-річчю з дня народження І. Я. Горбачевського (з дистанційним під’єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв’язку) : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 15–16 травн. 2014 р.) : у 2 ч. / Терноп. держ. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТДМУ, 2014. – Ч. 2. – 748 с.

<i>О. Є. Самогальська, І. М. Марків, В. Ф. Тюріна, І. В. Мерецька</i> АНАЛІЗ ФАРМАКОТЕРАПІЇ ЯК ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ КЛІНІЧНИХ ПРОВІЗОРІВ У ІНТЕРНАТУРІ	278
<i>С. Н. Саржевський, Л. Е. Саржевська</i> СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ	279
<i>Л.П.Саричев, С.А.Сухомлин, Я.В.Саричев</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УРОЛОГІЇ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ	281
<i>А. В. Семеняк, О. А. Андрієць</i> ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»	283
<i>В. В. Сиволап, З. Ю. Григор'єва, О. І. Олійник, Н. Ф. Авраменко, В. Лихасенко, С. В. Полівода, Н. Г. Волох</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ У СТУДЕНТІВ ІІІ РОКУ НАВЧАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА» НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ З ДОГЛЯДОМ ЗА ХВОРИМИ	285
<i>В. Д. Сиволап, Д. А. Лаикул</i> АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ	286
<i>В. О. Сипливий, В. В. Доценко, Г. Д. Петренко, О. Г. Петюнін, Д. В. Євтушенко</i> ДОСВІД І ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА КАФЕДРІ ЗАГАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ № 2	288
<i>А. М. Скрутніков, Л. В. Животовська, П. В. Кидонь</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЕПОНІМІЧНИХ ТЕРМІНІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПСИХІАТРІЇ ТА МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	289
<i>С.І. Сміян, А.А. Лемяко, У.С. Слаба, Р.Р. Коморовський, Г.В. Лихацька, О.С. Квасніцька, І.І. Свістун, Л.М. Місенько</i> ПРАКТИЧНО-ОРІЄНТОВАНЕ ВИКЛАДАННЯ ОСНОВ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ АНГЛОМОВНИМ СТУДЕНТАМ-ІНОЗЕМЦЯМ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	291
<i>Т. В. Сорокман, С. В. Сокольник, Л. В. Швейгар, Н. І. Підвисоцька, О. В. Макарова</i> ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩОМУ МЕДИЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	293
<i>Л. І. Соколова, Т. А. Довбонос</i> ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ НЕВРОЛОГІЇ АНГЛОМОВНИМ СТУДЕНТАМ	296
<i>В. О. Степаненко</i> РОЛЬ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФТИЗИАТРІЇ ТА ПУЛЬМОНОЛОГІЇ	297
<i>С. Б. Стречень, Г. Г. Відавська, Т. В. Трезуб, І. В. Погоріла, Г. О. Полуденко</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКЛАДАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ НА ЕТАПІ ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ	298
<i>В. С. Сулима</i> НЕОБХІДНІСТЬ ВІДНОВЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ВОЄННО-ПОЛЬОВОЇ ХІРУРГІЇ У МЕДИЧНИХ ВИЩАХ	299
<i>В. Г. Сюсюка, К. Ю. Нерянов, Ю. Я. Круть, І. Г. Амро, О. Й. Островський</i> ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ФІЗІОЛОГІЧНОГО АКУШЕРСТВА ТА УДОСКОНАЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ	300

<i>В. К. Тацук, С. І. Гречко, О. Ю. Поліщук, П. Р. Іванчук, О. М. Гінзуляк</i> ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ НА ЕТАПІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ	302
<i>О. І. Тесленко, Г. М. Кізь, О. Б. Тумакова, В. С. Кізь</i> СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ НА КАФЕДРІ ОРТОПЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ З ІМПЛАНТОЛОГІЄЮ	303
<i>М. М. Ткаченко, Н. Л. Морозова</i> ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ РАДІОЛОГІЇ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ	304
<i>М. М. Ткаченко, Г. О. Романенко, О. І. Ременник</i> НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРОМЕНЕВОЇ ТЕРАПІЇ НА ДОДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ	305
<i>С.А. Тихонова, В.А. Штанько, О.В. Хижняк</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 2 ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	307
<i>С.А. Тихонова, О.В. Хижняк, Н.В. Тофан</i> ВИХОВНА ТА МОТИВУЮЧА РОЛЬ ВНУТРІШНЬОКАФЕДРАЛЬНИХ СТУДЕНТСЬКИХ КОНФЕРЕНЦІЙ ЯК СКЛАДОВОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ..	308
<i>Н. С. Тітова, Ж. І. Логвінова</i> ВІДПРАЦЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТАМИ НА КЛІНІЧНИХ КАФЕДРАХ	310
<i>Л. Д. Тодоріко, І. О. Сем'янів, І. В. Єременчук</i> СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ШКОЛІ	311
<i>О. О. Фастовець, Р. А. Котелевський</i> СИСТЕМА РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ СТУДЕНТІВ-СТОМАТОЛОГІВ ЗА УМОВ КРЕДИТНО- МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ	312
<i>О. І. Федів, Л. Д. Кушнір</i> ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА»	315
<i>О. І. Федів, Л. Д. Кушнір</i> ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТА-МЕДИКАУ ФАРМАКОТЕРАПІЇ НАЙПОШИРЕНІШИХ СТАНІВ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ, ЩО ЗУСТРІЧАЮТЬСЯ У СТАЦІОНАРАХ, ТА ЙОГО ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ	317
<i>О. Є. Федорців, Т. О. Воронцова, В. О. Синицька, Н. Ю. Щербатюк</i> ДОСВІД ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ПЕДІАТРІЇ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ	319
<i>І. А. Федотова, А. М. Біляков</i> АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЗАСВОЄННЯ СТУДЕНТАМИ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ В РАМКАХ ПОЗААУДИТОРНОГО САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ З СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ	321
<i>М. П. Федченко, О. В. Пославська, Г. С. Гончарова-Білецька</i> ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА ЇЇ РЕЙТИНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ	323
<i>Л. В. Харьков, Л. М. Яковенко, І. Л. Чехова</i> МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ НА КАФЕДРІ ХІРУРГІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ТА ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВОЇ ХІРУРГІЇ ДИТЯЧОГО ВІКУ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ	324

<i>В. К. Івченко, Ю. І. Налатко, Ю. Г. Бурмак</i> АКТУАЛЬНІЕ ВОПРОСЫ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ВРАЧЕЙ ОБЩЕЙ ПРАКТИКИ	576
<i>I. Yu. Bagmut</i> ACTION OF OLIGOETHERS ON THE METABOLISM OF BIOGENIC AMINES AND CYCLIC NUCLEOTIDES	577
<i>Yu. Kolesnik, I. Bagmut, O. Chaban</i> CAUSES OF RUBELLA IN ALEXANDRIA IN CONDITIONS OF VACCINATION IN UKRAINIAN	578

СЕКЦІЯ V
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

<i>О. С. Абатуров, І. Л. Височина, Л. Л. Петренко, О. М. Герасименко</i> ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У КОНТЕКСТІ БІОЕТИКИ ПРИ ВИКЛАДАННІ МЕДИЧНОЇ ГЕНЕТИКИ	579
<i>К. В. Аймедов, Л. Р. Нікогосян</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ВИПЕРЕДЖУЮЧОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	582
<i>О. М. Акулова, І. В. Кочін, О. О. Гайволя, Д. О. Трошин, І. Ф. Шило, Е. В. Хандога</i> ПРОБЛЕМИ ТРАДИЦІЙНО-ХРИСТІЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	584
<i>А. П. Алексеєнко</i> АНТРОПОЛОГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ	585
<i>Р. В. Алексеєнко, Л. М. Рисована</i> РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	586
<i>О. Я. Берестецький, Т. О. Берестецька</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МЕДИКА У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАНОМЕДИЦИНИ	587
<i>П. О. Бідзіля, В. А. Жадько</i> СВІТОГЛЯДНА МОТИВАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	588
<i>А. В. Бойко</i> АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	592
<i>Е. С. Бурячківський</i> РОЛЬ КАФЕДР УНІВЕРСИТЕТУ У ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ	592
<i>М. В. Вісьтак, Б. П. Громовик, Н. Д. Черкес, О. М. Маланчук</i> СВІТОГЛЯДНІ ОРІЄНТИРИ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ (НА ПРИКЛАДІ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО)	594
<i>О. О. Гайволя, І. В. Кочін, О. М. Акулова, Д. О. Трошин, І. Ф. Шило, Е. В. Хандога</i> ВІРА В БОГА ЯК ПРИРОДНА ПОТРЕБА МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ДУХОВНОМУ РОЗВИТКУ, ВИЗНАЧЕННІ ЦІННІСНИХ ПРІОРИТЕТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ПОВСЯКДЕННОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ	595
<i>В. І. Гарець, Є. Ю. Прахорова, Н. О. Мархонь, С. С. Островська</i> ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ НА КАФЕДРІ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СВІТУ	597

Література

1. Проблеми навчання іноземних студентів у медичних вищих навчальних закладах України (матеріали Всеукраїнської конференції, 19-20 квітня 2002 року, м. Тернопіль). – Медична освіта. – 2002. – №3. – 352 с.

РОЛЬ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИАТРІЇ ТА ПУЛЬМОНОЛОГІЇ

В. О. Степаненко

Буковинський державний медичний університет

Використання принципу наочності обумовлено, перш за все, тим, що найбільшою чутливістю володіє орган зору, завдяки якому в мозок потрапляє більше інформації, ніж через всі інші органи чуття.

Наочні методи навчання це такі, при яких засвоєння матеріалу знаходиться у суттєвій залежності від застосованих у процесі навчання наочного посібника та технічних засобів. Наочні методи використовуються у взаємодії зі словниковими та практичними методами навчання і придатні для наочно-чутливого ознайомлення студентів з явищами, процесами, об'єктами у їх натуральному вигляді або символічному зображенні. Дані методи навчання умовно розподіляються на дві великі групи:

- метод демонстрацій, який в основному пов'язаний з демонстрацією приладів, кіно- та відеофільмів, препаратів тощо;
- метод ілюстрацій, при якому студентам показують ілюстративні посібники, плакати, таблиці, картки, замальовки на дошці.

Ілюстративний матеріал використовується як для індивідуального навчання студентів на практичних заняттях, так і на лекціях. Практика викладання фізіатрії показала, що саме використання різноманітних наочностей не тільки озброює студентів необхідним рівнем знань, але й допомагає у формуванні уваги, вміння спостерігати, конструктивного мислення, пізнавальної діяльності, що сприяє оптимізації навчального процесу. Для індивідуального навчання використовуються картки хворих, навчальні таблиці, слайдовий матеріал, презентації, відеофільми, рентгенограми, томограми, бронхограми, спірограми, ЕКГ тощо.

Одним із методів навчального процесу є ситуаційно-ділові ігри, які відкривають широкі можливості для більш глибокого засвоєння навчального матеріалу, виробленню навичок спілкування з хворими, розвитку клінічного мислення, вміння аналізувати отримані результати всебічного обстеження хворого. Ділові ігри створюють позитивні емоції, активізують пізнавальну активність, імітують умови майбутньої професійної діяльності. Із психолого-педагогічних позицій ігрові методи, при яких до рішення навчально-професійних задач та ситуацій одночасно залучається, якщо не вся група, то значна її частина, має багато переваг. Ситуаційно-ділові ігри вдало вирішують питання контролю якості засвоєння знань, сприяють розвитку творчого мислення, виявляють потенційні можливості кожного студента. Головне при проведенні ділової гри – підтримувати ініціативу студентів, викликати цікавість і бажання невимушено висловлювати свої думки.

З метою покращення навчального процесу на кафедрі розроблено навчально-методичний посібник для студентів четвертого курсу «Схема історії хвороби» Посібник складено з урахуванням особливостей обстеження хворих на туберкульоз органів дихання, що дає змогу студентам методично грамотно збирати скарги, дані анамнезу, здійснювати об'єктивне обстеження, проводити диференційну діагностику, обґрунтувати діагноз, призначити раціональну терапію.

Написання історії хвороби студентами базується на детальному обстеженні хворого, вивченні особливостей перебігу захворювання в кожному конкретному випадку.

Наочність на лекціях забезпечується використанням презентацій, слайдів, рентгенограм, таблиць тощо.

У сучасних умовах особлива увага приділяється застосуванню персонального комп'ютера (ПК), що значно збільшує можливості наочних методів у навчальному процесі (використання системи MOODLE).

Таким чином, наш досвід викладання фізіатрії з використанням принципу наочності полегшує вивчення студентами програмного матеріалу, розвиває пізнавальні здібності, стимулює творчі пошуки, розширює їх кругозір, забезпечує високий рівень професійної підготовки студентів.

Література

1. Інформаційно-методичне забезпечення навчального процесу та психологічні аспекти викладання фізіатрії та пульмонології на сучасному етапі // Бойко А.В., Степаненко В.О., Закрутько Л.І., Шаповалов В.П., Сливка В.І./ Вісник Луганського національного університету м. Т. Шевченка. –2012. – №21 (256). – С. 22-28.
2. Сучасні технології в організації підготовки студентів 4-го курсу за кредитно-модульною системою: матеріали навчально-методичної конференції «Актуальні питання вищої медичної та фармацевтичної освіти: досвід, проблеми інновації та сучасні технології». – Чернівці, 2013. – С.155.
3. Схема історії хвороби: навчально-методичний посібник / За ред. Л.Д. Тодоріко. – Чернівці: Медуніверситет, 2012.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКЛАДАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ НА ЕТАПІ ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ

С. Б. Стречень, Г. Г. Відавська, Т. В. Трезуб, І. В. Погоріла, Г. О. Полуденко

Одеський національний медичний університет

Вступ. Післядипломне навчання є невід'ємною складовою всього етапу медичної освіти. Значне місце серед дисциплін, які виносяться для вивчення в інтернатурі та клінічній ординатурі, займає клінічна фармакологія.

Основна частина. Як наука, клінічна фармакологія є інтегрованою комплексною програмою застосування ефективних та безпечних лікарських засобів у конкретного хворого. Це лише один з аспектів дисципліни. Іншими є: вивчення та засвоєння стандартів і протоколів фармакотерапії; вивчення принципів доказової медицини в розрізі прикладного застосування ліків; вивчення принципів і методів фармакологічного нагляду за безпекою застосування ліків в Україні; визначення принципів і методів контролю ефективності та безпеки застосування ліків; опрацювання та закріплення способів надання невідкладної лікарської допомоги при розповсюджених ургентних станах. Саме на це і спрямоване післядипломне вивчення клінічної фармакології.

Згідно існуючих програм під час навчання в інтернатурі та клінічній ординатурі виділяється різна кількість годин для вивчення клінічної фармакології. Дисципліна є суміжною, деканат післядипломної освіти виділяє години для кафедри загальної та клінічної фармакології в обсяг загальнорічних годин. Проте, кількість і перерозподіл годин є різним в залежності від напрямку навчання в інтернатурі. В останні роки виділяються переважно години для семінарських та практичних занять. Основні профілі медичних спеціальностей, які навчаються на кафедрі під час інтернатури (перший рік навчання) це: акушерство і гінекологія, стоматологія, педіатрія, офтальмологія, дерматовенерологія, травматологія і ортопедія, урологія. В середньому – кількість годин 6 – 12 – що відповідає одному або двом дням навчання з обов'язковим складанням заліку та реєструється у відповідних документах (облікова відомість, залікова книжка). Навчання в клінічній ординатурі теж передбачає вивчення клінічної фармакології на першому році навчання. Проте, кількість годин значно більша – 50, вивчення дисципліни відбувається протягом двох тижнів та завершується складанням заліку з дисципліни. Зазначена інформація стосується існуючих сучасних реалій.

Можливі зауваження та пропозиції стосуються подальшого приведення у відповідність до європейських стандартів навчання як на додипломному, так і на післядипломному етапі. Проблеми післядипломної освіти як в цілому, так і конкретно з клінічної фармакології, постійно обговорюються на засіданнях опорної кафедри завідувачів кафедр і курсів клінічної фармакології. Але, на жаль, ситуація досконально не змінюється. Певно за рахунок того, що на Україні відсутня лікарська спеціальність «Клінічний фармаколог». Тому першочерговим завданням є розробка стандартів підготовки студентів у вітчизняних медичних університетах за напрямком «Клінічна фармакологія». По-друге, на що звертають увагу керівники відповідних кафедр і курсів – необхідність уніфікувати викладання клінічної фармакології під час проходження інтернатури, для цього підготувати звернення до ректорів вищих медичних навчальних медичних закладів щодо виділення більшої кількості годин для засвоєння дисципліни в межах спеціальної підготовки. Одноставною думкою є також підготовка спільних методичних розробок з урахуванням сучасних досягнень клінічної доказової медицини, стандартів та формулярів діагностики і лікування захворювань людини.

Висновки. Швидкий розвиток фармакології та фармацевтичної потреби змін в програмах підготовки майбутніх лікарів різних спеціальностей на етапі вузівської та післядипломної підготовки з урахуванням сучасних принципів клінічної фармакології, ефективної та безпечної фармакотерапії.